

Advocatuur in Afrika

'Het is verkeerd om ons te vragen voor niets te werken, iedere advocaat moet knokken om te overleven'

De rechtspraktijk in Afrika is anders dan die in Nederland. Of toch niet? Michel Knapen, medewerker van het *Advocatenblad* verbleef een half jaar in Malawi, en bericht over zijn ontmoetingen met juristen. Deze aflevering: Kalekeni Kaphale, advocaat en docent Advocatuur & Ethiek.

Om een advocaat één uur in te huren, moet de gemiddelde Malawiaan een maand werken

.....
Michel Knapen
journalist
.....

'Het spijt me, mr. Kaphale is er niet. Ja, ik weet dat u een afspraak had.' Voor de zoveelste keer komt de verslaggever voor niets. Advocaat Kalekeni Kaphale bouwt in een korte tijd een aardige reputatie op van het niet-nakomen van afspraken. De secretaresse, die nooit weet waar haar baas uithangt, blijft zich verontschuldigen. Haar aanbod om te bellen wanneer het wel schikt, komt ze echter geen enkele keer na.

Laten we de overvolle agenda van Kaphale maar als excuus voor zijn nalatigheid nemen. Hij is vice-voorzitter van de Malawi Law Society, heet

een van de beste advocaten van het land te zijn – hij staat onder andere oud-president Muluzi bij in een omvangrijke corruptiezaak – en doceert aan de University of Malawi het vak Evidence, Advocacy and Ethics. Hij houdt kantoor aan de Haile Selassieroad, een van de twee hoofdadres van de Malawiaanse zakenstad Blantyre. Een smoezelige buiten-trap leidt bezoekers naar een begrafenisondernemer boven een winkel, en een etage hoger zit Kaphale met twee collega-advocaten. Het kantoor voert een algemene praktijk, met de nadruk op *litigation*.

Net als zijn 280 collega's in Malawi, is Kaphale gebonden aan de Code of Conduct, opgesteld door de Malawi Law Society op grond van de Legal Education and Practitioners Act. 'Gedragsregels waren hard nodig', zegt Kaphale, 'omdat na de invoering van de democratie in Malawi in 1994 allerlei nieuwe rechten in de Grondwet werden opgenomen. Dat leidde tot nieuwe claims, en tot een groeiend leger *legal practitioners*. De relaties tussen advocaten enerzijds en hun cliënten, de gerechten en collega-advocaten anderzijds moesten hoog-nodig worden gereguleerd.'

In 2000 startte de Malawi Law Society de discussie over de inhoud van de Code, in 2006 werd deze definitief vastgesteld.

De Code is met een kleine tweehonderd bepalingen een stevig boekwerk geworden. Sommige doen curieus aan: nadrukkelijk is bepaald dat een Malawiaanse advocaat geen geld mag stelen van zijn cliënt en collega's, cliënten en anderen niet seksueel mag misbruiken. Maar ook wordt uitgebreid beschreven hoe een advocaat zijn boekhouding moet doen, hoe een nieuw kantoor moet worden opgericht en hoe een advocaat

moet omgaan met conflicterende belangen.

En natuurlijk wordt geregeld hoe moet worden gedeclareerd, en hoeveel. Een advocaat met meer dan tien jaar ervaring kan het toptarief van € 50 per uur in rekening brengen. 'Wie meer wil vragen prijst zichzelf uit de markt en wie minder vraagt is een dief van zijn eigen portemonnee', verdedigt Kaphale de tarieven. Bij advieswerkzaamheden kunnen afspraken over het tarief worden gemaakt, de tarieven in strafzaken zijn niet vastgelegd. Landtransacties zijn lucratief omdat de advocaat een bepaald percentage krijgt van de waarde van het land. En *no cure no pay* is toegestaan tot maximaal 15 procent van het schikkingsbedrag in een letselzaak. Iedere factuur die een advocaat uitschrijft, wordt door de *Registrar of the High Court* beoordeeld; die ziet er ook op toe dat het aantal declareerbare uren redelijk is.

Desondanks gaan relatief veel klachten die het *Disciplinary Committee* van de Malawi Law Society krijgt over te hoge facturen. Het is de High Court die een advocaat kan berispen, schorsen of uit het ambt zetten. 'Eventueel voor het

leven', zegt Kaphale. 'In de jaren tachtig kwam dat nog wel eens voor, nadat advocaten geld hadden gestolen van cliënten of hen ernstig hadden misleid. Tegenwoordig gaan de klachten vooral over verduistering van gelden, wanprestatie en over de hoogte van rekeningen. Voor alle zaken samen komt het Committee drie keer per maand samen. Hoge straffen, zoals het schrappen van het tableau, werken echter onvoldoende. Rotte appels houd je altijd.'

Voor de meeste Malawianen is de advocatuur een onbekend terrein – ze krijgen toch nooit een advocaat te spreken. Daarvoor zijn er te weinig en om een advocaat één uur in te huren, moet de gemiddelde Malawiaan een maand werken. De discussie die nu wordt gevoerd om advocaten te verplichten pro deo-diensten te laten draaien, zint Kaphale dan ook helemaal niet. 'De regering moet zorgen voor goede rechtshulp. Het is verkeerd om ons te vragen voor niets te werken. Wij hebben hoge overheadkosten en iedere advocaat moet knokken om te overleven. Daar past geen systeem van gratis rechtshulp bij.'

Berichten van de orde

Salaris curatoren en bewindvoerders

Het uurtarief curatoren en bewindvoerders is per 1 januari 2009 vastgesteld op € 186. De salarisbepaling vindt plaats overeenkomstig de Richtlijnen in faillissementen en surseances van betaling, opgesteld door het landelijk overleg van rechters-commissarissen insolventies (Recofa), na overleg met de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) en de Vereniging Insolventierecht Advocaten (Insolad). Het uurtarief wordt jaarlijks per

1 januari (voor het eerst per 1 januari 1997) aangepast met een percentage dat overeenkomt met het procentuele verschil tussen het indexcijfer CAO-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen, reeks voor de Overheid (juli-publicatie) van enig jaar en het overeenkomstige indexcijfer in het voorgaande jaar.

De volledige Richtlijnen vindt u op www.rechtspraak.nl/Naar de rechter / Landelijke regelingen / Sector civiel recht / insolventies en ook op de website van de Orde: www.advocatenorde.nl/ wet- en regelgeving/ Richtlijnen in faillissementen en surseances van betaling.

Van de deken

Willem Bekkers

Maatschappelijke spaarbrander

Het vorig jaar sloot de Orde af op de barricaden, strijdend tegen onderdelen van het plan van het kabinet om te bezuinigen op de gefinancierde rechtshulp. De hele Tweede Kamer, behalve het CDA, toonde begrip voor onze argumenten. Bij hun werkbezoeken aan advocatenkantoren hadden de volksvertegenwoordigers met eigen ogen gezien hoe rechtshulp door advocaten werkt in de praktijk. De Balie deugt, zei Harm Brouwer op ons jaarcongres in Den Bosch. Dat bleek ook nu weer. Alle geledingen van de advocatuur lieten zich op enigerlei wijze zien. De samenwerking met het actiecomité en het actiecentrum op het bureau van de Orde was doeltreffend. Euforie? Nee. Rechtshulp is opnieuw geen rustig bezit gebleken. Bijvangst is de herbezinning op de rol en verantwoordelijkheid van de advocatuur bij de toegang tot recht. Er was ook kritiek op de advocatuur. Ook bij de volksvertegenwoordigers.

In een ander verband sprak Klaas de Vries over de rol van de politiek in het debat over kwaliteitsborging van de advocatuur [de toespraak werd gepubliceerd in de *Orde van de dag*, van 11 december jl.: 'Toezicht uit de Middeleeuwen', red]. We kennen Klaas de Vries als een bij de advocatuur betrokken volksvertegenwoordiger. Sommige advocaten ergerden zich aan de prikkelende rede van Klaas de Vries. Er zijn ook reacties die varieerden van 'hier moeten we iets mee' tot onverdeelde bijval.

Binnen de Orde wordt verschillend gedacht over de noodzaak om te vernieuwen. Een van de belangrijkste redenen voor het ontbreken van veranderingssurgentie bij publieke organisaties is het ontbreken van externe druk. Dit gaat vaak gepaard aan lange zogenaamde 'feed back loops': het duurt lang voordat relevante omgevingen in de gaten krijgen dat bijvoorbeeld een universiteit niet goed functioneert. Uit onderzoek blijkt dat het bij deze organisaties ook lang duurt om een geschonden reputatie te herstellen, namelijk tot ver na de datum waarop feitelijke verbetering heeft plaatsgevonden. Dat komt omdat feitelijke omgevingsdruk en ervaren druk behoorlijk uiteen lopen.

Voor de bestuurders van de Orde blijft het zaak om vooruit te kijken en om de achterban op tijd te waarschuwen. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard is de uitdrukking. Wat staat er voor de advocatuur op de maatschappelijke spaarbrander te wachten op een gelegenheid om uit te barsten? Hebben we voldoende zicht? Het gevaar schuilt in de plaats op de maatschappelijke ladder. Hoe hoger, hoe slechter het zicht. Dat geldt ook voor advocaten, druk als we zijn met al onze dossiers. De Algemene Raad zal ook dit jaar de maatschappelijke spaarbrander in de gaten houden en daarop adequaat reageren, naar ik hoop samen met het College van Afgevaardigden.

Ik wens u een gelukkig nieuw jaar.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl